

УДК 35.077.6

Луценко С. М., к.держ.упр., доц., СОІППО, м. Суми
Цebro Я. І., к.е.н., СОІППО, м. Суми

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

У статті охарактеризовано комунікативно-інформаційну спрямованість публічної влади в Україні. Виходячи з того, що інформація є джерелом існування влади, а знаряддям праці – інформаційно-комунікаційні технології, діяльність органів влади повинна мати комунікативно-інформаційну спрямованість.

Ключові слова: *комунікативно-інформаційна спрямованість, інформаційно-комунікативні технології, інформаційне забезпечення, інформаційний ресурс, інформаційне суспільство.*

The communicative and information orientation of public authority in Ukraine is described in the article. On the basis of the fact, that information is the source of authority existence, and information and communication technologies are the tool of labour, activity of public authorities must have communicative and informative orientation.

Keywords: *communicative and informative orientation, information and communication technologies, information resource, information society.*

Постановка проблеми. Людство вступило у нову еру – інформаційного суспільства. В його основі – нова парадигма, відповідно до якої суспільство базується у своєму розвитку й прогресивному поступі не на матеріальних, а постматеріальних цінностях, основними серед яких є інформація, знання. Важливим чинником функціонування сучасної держави є її інформаційне забезпечення. Роль інформації у сфері державного управління суспільства постійно зростає. Розвиток засобів комунікації привів до виділення інформаційних ресурсів в окремий специфічний вид інструментів державної політики.

В державно-управлінській діяльності відмічається швидке зростання обсягів управлінської інформації. Однак, незважаючи на велику кількість документації, управлінням бракує інформації для прийняття рішень. Вирішення даного питання можливе із запровадженням комунікативно-інформаційної спрямованості влади, яка дозволить підвищити ефективність функціонування органів публічної влади та знизити витрати часу на виконання роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковими дослідженнями різноманітних аспектів інформаційного забезпечення органів влади займалися вчені О. Бухтатий, М. Дітковська, М. Дзюба, Н. Драгомирецька, О. Крюков, С. Луценко, І. Почепцов, О. Соснін та ін. Питання розвитку ін-

формаційного суспільства в Україні, впровадження в Україні інформаційно-комунікаційних технологій розглядаються в роботах А. Баранової, А. Семенова, О. Орлова, О. Радченко та ін. Проблемам інформаційного забезпечення присвятили свої роботи зарубіжні вчені: Е. Гідденс, У. Дайзард, Г. Вайнштейн та ін.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз особливостей комунікативно-інформаційної спрямованості влади в Україні та формування основних завдань держави в зазначеній сфері.

Виклад основного матеріалу. Інформація в сучасному суспільстві є найважливішим джерелом існування влади. Отримання, аналіз, видача й ефективне використання інформації – необхідні умови функціонування влади. Держава, будучи центральним інститутом влади, активно використовує інформаційні відносини: інформація пов’язує між собою державу і суспільство. Діяльність органів державної влади не мислима без такого компонента, як зв’язок із громадськістю і засобами масової інформації.

Найважливішим чинником, що визначає ефективність державної влади, є рівень її інформаційного забезпечення, ступінь оснащення сучасними технічними, технологічними і телекомунікаційними системами. Отже, інформаційне забезпечення органів публічної влади – це система концепцій, методів і засобів, за допомогою яких здійснюється забезпечення працівників органів влади інформацією. Головна стратегічна мета державної інформаційної політики України полягає у забезпеченні переходу до нового етапу розвитку нашої держави, побудова інформаційного суспільства і входження її у світове інформаційне співтовариство. Визначено, що інформаційні технології розпочали трансформацію державного управління, щоб пристосувати його до інформаційної ери. За допомогою інформаційних технологій прискорюється процес прийняття рішень та їх втілення, вивільняється частина робочого часу, з’являються механізми інформаційного забезпечення під час проведення державної політики [4].

В умовах розвитку демократичного українського суспільства, у процесі приєднання до Європейської спільноти, актуальними стають питання прозорості й відкритості діяльності органів влади, формування до них довіри. Це вимагає інноваційних методів у побудові взаємовідносин держави та суспільства, удосконалення стилю державно-управлінської діяльності у вирішенні суспільних проблем, зміцнення довіри громадянського суспільства до влади, підвищення ефективності функціонування органів влади, підтримки їх єдності. У цьому контексті цілеспрямований вплив держави на розвиток суспільних процесів і відносин має відбуватися не тільки через виконавчу й розпорядчу діяльність. Важливе місце посідає комунікативно-інформаційна діяльність, яка справляє формуючий вплив на процеси суспільного розвитку для регулювання суспільних відносин, а також взаємовідносин держави та суспільства.

Інтерес до влади й до всього, що пов'язане з нею, значно посилюється в періоди кардинальних перетворень та революцій. Дану тенденцію можна відмітити в сучасній Україні. Тому важливим аспектом ефективної діяльності влади в суспільстві є її комунікативно-інформаційне спрямування – яке, у свою чергу, є основою якісного державного управління. На наш погляд, комунікативно-інформаційна спрямованість влади призначена для задоволення потреб користувачів інформації, що є необхідним для здійснення діяльності органів влади. Тому комунікативно-інформаційна спрямованість діяльності органів державної влади – це система концепцій, методів і засобів, що призначені для забезпечення користувачів інформацією. Користувачами інформації є будь-які суб'єкти, що звертаються до засобів інформаційного забезпечення для отримання ними необхідної фактографічної, документальної, аналітичної чи іншої інформації та користуються нею [1, с. 9].

Розглядаючи комунікативно-інформаційну спрямованість діяльності влади необхідно виокремити поняття "інформаційне забезпечення", що виникло у зв'язку з розвитком автоматизованих систем управління (АСУ). Інформаційне забезпечення – оперативна система одержання, зберігання та обробки інформації, створена з метою розроблення та прийняття управлінських рішень. Її можна розглядати і як процес забезпечення інформацією, формування нормативної бази, розміщення інформації, яка використовується в інформаційній системі (ІС). Інформаційне забезпечення містить в собі такі компоненти: інформація, технічні засоби, комунікація у процесі передачі (обміну) інформацією між людиною та технікою чи між людиною і людиною. У процесі інформаційного забезпечення дотримуються таких принципів: цілісність, вірогідність, контроль, захист від несанкціонованого доступу, єдність і гнучкість, стандартизація та уніфікація, адаптивність, мінімізація введення й виведення інформації [7].

Загально визнаними засобами інформаційного забезпечення та комунікативно-інформаційного спрямування влади є інформаційні системи різних класів та видів, засоби телерадіокомпаній, масової інформації, що включають у себе, як правило, інформаційні ресурси, організаційне, функціональне, програмне, технічне, технологічне, правове, кадрове та фінансове забезпечення.

Державне управління реалізується внутрішніми та зовнішніми функціями держави через його органи. Таким чином, проблема полягає в адаптації законодавства України в інформаційній сфері до нових умов суспільного розвитку, передусім пов'язаних з побудовою інформаційного суспільства, в недостатньо ефективних механізмах запровадження й реалізації законів.

Аналіз наукових праць дозволяє дійти висновку, що комунікативно-інформаційна діяльність є відображенням структури й елементів професійної діяльності людей; професійної культури; структури суспільних груп, з якими доводиться взаємодіяти; матеріального забезпечення установи; стилю життя співробітників; установок та стереотипів установи чи організації.

О. Соснін [5; 6] справедливо вважає, що в сучасних умовах інформаційне забезпечення та комунікативно-інформаційна діяльність не можлива без інформаційного ресурсу. Інформаційний ресурс, у свою чергу, слід розуміти як унікальний продукт інформатизації – процесу інтенсивного індустріального нарощування і проникнення знань у повсякденну життєдіяльність людини, суспільства та держави. Тобто інформаційний ресурс – знання, перетворені з допомогою інформаційних і телекомунікаційних технологій; "по-перше, сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо); по-друге, організована сукупність інформаційних продуктів певного призначення, що необхідні для забезпечення інформаційних потреб громадян, суспільства, держави у певній сфері життя чи діяльності. Створення й використання інформаційних ресурсів – це процес виробництва та використання (матеріалізації) ідей, знань, даних і досвіду" [2, с. 86].

Е. Гідденс, характеризуючи зміни нової епохи, вживає поняття "інтелектуальна цивілізація". Він вказує, що процеси переходу в постсоціалістичних країнах охоплюють національні фактори і глобальні зміни та впливають на комунікативну спрямованість нового суспільства [9].

Концепція технотронного суспільства Збігнева Бжезинського підкреслює роль знань і характеризує сучасність як суспільство знань: "Постіндустріальне суспільство стає технотронним суспільством, яке у культурному, психологічному, соціальному й економічному відношенні формується під впливом техніки й електроніки, особливо розвинутих в напрямі комп'ютерів і комунікацій" [8, с. 9]. Ця концепція є близькою до концепції "інформаційного суспільства".

Суть інформаційного суспільства полягає в тому, що особливо важливе значення починають відігравати знання, інформація та інтелектуальний потенціал людини. Інформація впливає на економічний розвиток і соціальний прогрес. У політичному житті вільний доступ до інформації сприяє формуванню політичних платформ партій і соціальних груп. Отже, інформація і знання – це основний предмет праці більшої частини людей, а знаряддя праці – інформаційно-комунікаційні технології. Відтак, для інформаційного суспільства характерна наявність нових підходів до організації діяльності влади та її комунікативної спрямованості. В реаліях сучасного життя все більшу роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології, які стають сьогодні стимулом до економічного розвитку, демократичних та соціальних змін у суспільстві. Вони охоплюють всі структурні одиниці глобального суспільства, нівелюючи державні кордони. У порівнянні з іншими характеристиками комунікацій, комунікації менеджменту найбільш близько підходять до діяльності індивідів і керування ними, спираються на конкретні ситуації та факти. Інформаційно-комунікативні технології сприяють встановленню інформаційних відносин у суспільстві, визначають вплив однієї держави на іншу, розпочинають та зупиняють інформаційні війни тощо.

У результаті впровадження інформаційних технологій в органи публічної влади очікується підвищення достовірності та оперативності інформації, прозорості виконання рішень, високий рівень контролю за їх здійсненням, зростання довіри суспільства до діяльності органів влади; забезпечення взаємодії громадян і органів державної влади, забезпечення індивідуальних інформаційних потреб громадян України [3]. Політика у сфері інформаційного суспільства має міжгалузевий, комплексний характер і передбачає перебудову суспільства відповідно до вимог сучасного глобального простору. Модернізація механізму комунікативно-інформаційного забезпечення влади відповідно до вимог інформаційного суспільства передбачає створення нових складових: нормативно-правових, що базуються на системі національного інформаційного законодавства; організаційно-технологічних, що базуються на системі національних інформаційних ресурсів; техніко-економічних, що базуються на науково-технічному та виробничому комплексі інформаційної індустрії й ринку продукції та послуг інформаційної індустрії; соціально-освітніх, оснований на системі масового інформаційного навчання й освіти, підготовки та перепідготовки професійних кадрів для інформаційної сфери.

Висновки. Аналіз тенденцій щодо інформаційного забезпечення та комунікативно-інформаційної спрямованості влади в Україні свідчить, що на шляху розвитку інформаційного суспільства в державі існує цілий ряд проблем, які потребують вирішення: наукове та кадрове забезпечення сфери інформаційно-комунікаційних технологій, матеріально-технічне забезпечення установ та організацій, уповільнення впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, "інформаційна нерівність" населення, забезпечення інформаційної безпеки, висока інформаційна залежність України від іноземних держав, неналагодженість системної електронної комунікації між владою та суспільством, політична заангажованість інформації. Недосконалою є система державного управління та регулювання інформаційної сфери, яка складається з надмірної кількості установ, що займаються питаннями інформаційного забезпечення, діяльність яких не скоординована належним чином. Це призводить до проблем інформаційного забезпечення у сфері органів публічної влади, зокрема до: регулярних порушень правового порядку формування персонального складу; невідповідності покладених обов'язків та наданих повноважень; дублювання повноважень; невиконання або неякісного виконання завдань.

Таким чином, аналіз ситуації в цій сфері дозволяє визначити особливості комунікативно-інформаційного спрямування влади в Україні та сформулювати основні завдання держави в зазначеній сфері: забезпечення інформаційної безпеки та захисту державної інформації; забезпечення рівноправної участі в міжнародному поділі праці; створення умов розвитку і зростання інформаційного сектора національної економіки; підтримка іннова-

ційних проектів створення та розвитку систем інформатизації у пріоритетних сферах інформатизації тощо.

Список використаних джерел

1. Брыжко В. М. Е-будущее и информационное право / В. М. Брыжко, В. С. Цимбалюк, А. А. Орехов, О. Н. Гальченко. – К. : Интеграл, 2002. – 264 с.
2. Брижко В. М. Інформаційне суспільство. Дефініції / В. М. Брижко, О. М. Гальченко, В. С. Цимбалюк, О. А. Орехов, А. М. Чорнобров. – К., 2002. – 220 с.
3. Луценко С. М. Особливості інформаційного забезпечення в державно-управлінській діяльності / С. М. Луценко // Держава та регіони. – 2010. – № 2. – С. 41–45. – (Серія "Державне управління").
4. Луценко С.М. Механізми інформаційного забезпечення публічної влади в Україні : автореф. дис. ...к.держ.упр. : 25.00.02 "Механізми державного управління" / С. М. Луценко. – Запоріжжя, 2011. – 20 с.
5. Соснін О.В. Національні інформаційні ресурси: проблеми визначення і розуміння / О. В. Соснін // Стратегічна панорама. – 2004. – № 4. – С. 141–146.
6. Соснін О. В. Проблеми державного управління системою національних інформаційних ресурсів з наукового потенціалу України : монографія / О. В. Соснін. – К. : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – 572 с.
7. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз : навч. посіб. / [кол. авт.]; за ред. М. Г. Чумаченка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 556 с.
8. Brzezinsky Z. Between two Ages. American's Role in the Technotronic Era / Z. Brzezinsky. – New York : The Wiking Press, 1970. – p. 9.
9. Giddens A. Runaway World: How Globalization is Reshaping our Lives / A. Giddens. – New York : Routledge, 2000. – 128 p.